

«Η πειθαρχία στην κρατική εξουσία έχει τα όριά της» (Αγάπη Παπαδοπούλου, ΜTh)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=172272>]

Η αποφυγή της πολιτικής εξουσίας από τους άξιους ανθρώπους, αφήνει τη διαχείρισή της στους φαύλους. Οι χριστιανοί, όπως είναι φυσικό, προτιμούν τη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας να την έχουν πιστοί άνθρωποι. Οι χριστιανοί όμως των πρώτων αιώνων δεν αναλάμβαναν κοσμικές εξουσίες, επειδή τις θεωρούσαν ασυμβίβαστες προς τον κύριο στόχο τους. Η ιδιότητα του καλού χριστιανού δε συνεπάγεται πάντα επιτυχία στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας. Σκοπός της πολιτικής εξουσίας είναι να ρυθμίζει την παρούσα ζωή και όχι τη μέλλουσα[32].

Ο Απ. Παύλος αναφέρει ότι η πειθαρχία στην κρατική εξουσία έχει τα όριά της. Νοείται ως υποταγή στις απαιτήσεις του κοινού καλού. Κάθε άνθρωπος οφείλει να υποτάσσεται στις ανώτερες εξουσίες, γιατί οι εξουσίες που υπάρχουν, έχουν τεθεί από το Θεό. Όποιος αντιτάσσεται στην εξουσία, αντιστέκεται στην τάξη που έβαλε ο Θεός κι όσοι αντιστέκονται είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για την τιμωρία

τους[33]. Όταν οι απαιτήσεις των κρατούντων έρχονται σε αντίθεση με το θέλημα του Θεού, ο χριστιανός οφείλει να πειθαρχεί στο Θεό και όχι στους ανθρώπους[34]. Το ιδεώδες του χριστιανού δεν είναι να γίνει «καλός και αγαθός» πολίτης, αλλά να τελειωθεί κατά το πρότυπο του Χριστού. Αυτό πραγματοποιείται όχι με τη συμμόρφωση προς το φυσικό ή το θετικό δίκαιο, αλλά με την τήρηση των εντολών που υπερβαίνουν κάθε δίκαιο[35].

Επομένως η υποταγή του ανθρώπου στην κρατική εξουσία είναι σχετική. Ο χριστιανός δεν είναι δούλος του κόσμου ή των αρχόντων του, αλλά παιδί του Θεού και πολίτης της βασιλείας του. Τελικός κριτής του είναι ο Θεός. Επίσης, ο Απ. Παύλος τονίζει ότι με τη συναίσθηση της αναφοράς στο Θεό βοηθείται ο φορέας της κρατικής εξουσίας να παραμένει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, ενώ χωρίς αυτήν οι πιθανότητες για κατάχρηση και απολυταρχική άσκηση της εξουσίας είναι προφανείς. Ο χριστιανός έχει ευθύνες και υποχρεώσεις στον κόσμο, αλλά είναι ελεύθερος. Η εξουσία των αρχόντων είναι περιορισμένη και συμβατική[36].

Ο τρόπος που ασκείται η πολιτική εξουσία έχει σχέση με τις ηθικές αρετές του πολιτικού άρχοντα, του ανθρώπου που είναι φορέας της εξουσίας. Η ηθική σήμερα προσλαμβάνει ένα νέο χαρακτήρα και μετατρέπεται σε μια διαδικασία θεμελίωσης και δικαιολόγησης των ηθικών κρίσεων. Η αδυναμία ή απροθυμία υπαγωγής της πολιτικής στην ηθική σφαίρα, όσο και η αποφυγή ηθικολογικού τύπου κρίσεων και χαρακτηρισμών στη διεξαγωγή των πολιτικών αγώνων για την δυσφήμιση και την

απαξίωση του αντιπάλου δεν συλλαμβάνει ούτε εξηγεί πλήρως τη σχέση της πολιτικής με την ηθική. Όπως δεν επιθυμούμε να έχουμε πολιτικούς που ενεργούν ανήθικα, δεν ελκύουν πολιτικοί αρχηγοί που ηθικολογούν καθ' υπερβολήν και επί παντός του επιστητού[37]. Ανάλογα με την πολιτική θεωρία της εξουσίας μπορεί να υπάρχει και μια ηθική θεωρία της εξουσίας. Η ηθική διάσταση στην πολιτική δεν έχει εξαντλήσει τη σημασία και την αξία της, αλλά προσλαμβάνει σήμερα ένα νέο νόημα, που δεν έχει να κάνει τόσο με την ηθική αξία ή απαξία του περιεχομένου των πολιτικών κρίσεων και αντιπαραθέσεων, όσο με την τήρηση της ηθικής ουδετερότητας και αμεροληψίας στη διεξαγωγή της πολιτικής διαδικασίας, καθώς και την αποφυγή της νόθευσης της πολιτικής επιχειρηματολογίας με ηθικολογικού τύπου χαρακτηρισμούς, οι οποίοι αλλοιώνουν και παραμορφώνουν την ιδιαιτερότητα της πολιτικής επιχειρηματολογίας[38].

Στην εργασία αυτή θα γίνει λόγος για τη σχέση της ηθικής με την πολιτική εξουσία μέσα από την ανάλυση δύο έργων τα οποία έχουν τον ίδιο τίτλο: 'Ο Ηγεμών' και προέρχονται από δύο συγγραφείς πολύ διαφορετικούς μεταξύ τους: τον πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φώτιο (9ος αι.) και τον Νικολό Μακιαβέλι (16ου αι.). Η ενασχόληση των δύο συγγραφέων με το ίδιο θέμα, οι οποίοι απέχουν χρονικά, τοπικά και ιδεολογικά μεταξύ τους, προκαλεί σε μια συγκριτική διερεύνηση των ηθικών διαστάσεων που διέπουν την ηγεμονία, δηλαδή την πολιτική εξουσία. Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η ανάλυση και ερμηνεία αυτών των δύο έργων καθώς και η σύγκριση μεταξύ τους προκειμένου να κατανοηθούν οι ηθικές αρχές στον τρόπο άσκησης της εξουσίας και κατ' επέκταση οι αρετές του ηγεμόνα. Η συγκριτική ανάλυση των δύο κειμένων θα βοηθήσει στο να βρεθούν και να κατανοηθούν οι διαφορές και οι ομοιότητες ανάμεσα στις θέσεις των δύο συγγραφέων ώστε να προσδιοριστούν οι ηθικές διαστάσεις της πολιτικής εξουσίας.

Η εργασία αποτελείται από τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση του έργου «Ο Ηγεμών» του ιερού Φωτίου, με αναφορά στη βιογραφία του και στην εποχή στην οποία έζησε. Με βάση το έργο αυτό αναλύεται το ηθικό πορτραίτο του ηγεμόνα καθώς και οι ηθικές αρχές που οφείλουν να διέπουν τη χρηστή διακυβέρνηση. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει αντίστοιχα λόγος για το έργο «Ο Ηγεμόνας» του Νικολό Μακιαβέλι, σε αναφορά με το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της εποχής του, καθώς και τη βιογραφία του. Αναλύεται το μοντέλο του επιτυχημένου ηγεμόνα καθώς και ο τρόπος άσκησης της εξουσίας. Ακολουθώντας στο τρίτο κεφάλαιο, μετά από την ανάλυση των δύο προηγούμενων κεφαλαίων, θα γίνει συγκριτική θεώρηση των δύο έργων με αναφορά τόσο στις ομοιότητες όσο και στις διαφορές μεταξύ τους. Τέλος ακολουθεί ο επίλογος και η βιβλιογραφία.

[32] Βλ. Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, ό. π., σελ. 434-435.

[33] Βλ. Ρωμ. 13, 1 κ. ε.

[34] Βλ. Πράξ. 5,29. Γρηγ. Παλαμάς, Ομιλία 42,8 , Σ. Οικονόμου, σελ. 14.

[35] Βλ. Προς Διόγνητον 5,10.

[36] Βλ. Γρηγόριος Νύσσης, Εις Μακαρισμούς 1, W. Jaeger, Gregorii Nysseni Opera, τομ. 8, 2, PG 44, 1205D.

[37] Βλ. Αντώνης Μακρυδημήτρης, Ηθική και Πολιτική: μια νέα προσέγγιση.

[38] Βλ. ό. π.